

УНІВЕРСІТЭТ

Пераможца V і XV Нацыянальных конкурсаў друкаваных СМІ «Залатая літара» ў намінацыях «Найлепшая шматтыражная газета», «Найлепшыя матэрыялы навуковай, навукова-папулярнай тэматыкі»

24 студзеня 2024 года, № 1 (2279)

Рэктар БДУ: пры адкрыцці новых спецыяльнасцяў у 2024 годзе трэнд на міждысцыплінарнасць захаваецца

У сучасным паскораным свеце, дзе адбываюцца пастаянныя змены ў палітычнай, эканамічнай і тэхналагічнай сферах, попыт на ўніверсальных спецыялістаў бесперапынна расце. Задача ўніверсітэта ў гэтым напрамку – своечасовае вызначэнне будучых выклікаў і запатрабаванняў у кваліфікаваных кадрах, а таксама забеспячэнне студэнтаў актуальнымі ведамі і навыкамі, якія дазваляць ім паспяхова адаптавацца да патрэб рынку працы, што хутка змяняюцца. Як Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт спраўляецца з гэтай мэтай, а таксама пра адкрыццё новых спецыяльнасцяў, тэндэнцыі ў адукацыі і прычыны запатрабаванасці канкрэтных прафесій карэспандэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Андрэй Кароль.

– Андрэй Дзмітрыевіч, літаральна тыдзень назад кіраўнік дзяржаўнага падпісаў указ, якім карэктуюцца правілы прыёму асоб для атрымання вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Як вы ацэньваеце гэтыя дапаўненні?

– Важна адзначыць, што сёлета ў правілы прыёму ўнесены не змены, а карэктуючы з улікам аналізу правядзенай у мінулым годзе прыёмнай кампаніі.

❖ **Акцэнт зроблены на павышэнні аб'ектыўнасці ацэнікі ведаў абітурыентаў, наборы на мэтавую падрыхтоўку, падтрымцы найбольш падрыхтаванай і матываванай моладзі.**

Перш за ўсё павялічваецца значнасць, пэўны статус выпускнікоў Нацыянальнага дзіцячага тэхнапарка. У мінулым годзе мы паспяхова апрабавалі форму іх паступлення без экзаменаў. І сёння пашыраны пералік спецыяльнасцяў, па якіх гэта можна зрабіць для выпускнікоў гэтага года.

Адна са значных карэктывак закране аптымізацыю тэрмінаў правядзення ЦЭ і ЦТ. Сёлета абітурыенты здадуць экзамены і тэсціраванне ўжо да пачатку чэрвеня, а летась ЦТ здавалі ў сярэдзіне чэрвеня. Такім чынам, таксама адбудзецца аптымізацыя тэрмінаў правядзення прыёмнай кампаніі ў ВУ, у прыватнасці ў БДУ. Прадугледжваецца, што залічэнне пройдзе ў больш сціслыя тэрміны.

З пункту гледжання працы з мэтавым кантынгентам абітурыентаў уведзены ніжнія парогавыя ўзроўні, ацэнка павінна быць не ніжэйшай за 7, каб абітурыент мог канкурураваць пры паступленні на мэтавую форму навучання з іншымі такімі ж мэтавікамі, як мы іх прывыклі называць. Акрамя таго, карэктуючы закранулі пашырэнне лінейкі спецыяльнасцяў для мэтавай падрыхтоўкі.

Увядзенне квоты па агульным конкурсе для набору дазволіць падтрымаць абітурыентаў, якія не маюць ільготных умоў паступлення і ўдзельнічаюць у агульным конкурсе. Таксама з улікам паспяховага досведу паступлення ліцэістаў БДУ без іспытаў у ВУ было прынята рашэнне, што сёлета такога права будуць ганараваны выпускнікі ўсіх пяці ліцэяў краіны. Але пры наяўнасці ў атэстаце адзнак не ніжэйшых за 9 балаў па профільных навучальных прадметах і адзнак не ніжэйшых за 8 балаў па ўсіх астатніх навучальных прадметах.

❖ **Вядома, усе карэктуючы сёлета прыёмнай кампаніі накіраваны на паляпшэнне якаснага складу абітурыентаў.**

У 2023 годзе ў БДУ сярод залічаных на дзённую бюджэтную форму навучання па выніках ЦТ і ЦЭ 92,4% абітурыентаў набралі 300 балаў і вышэй. Спадзяёмся захаваць такую тэндэнцыю і сёлета.

– Ці будуць навіны для абітурыентаў БДУ і чым кіруецца ўніверсітэт

пры адкрыцці новых спецыяльнасцяў?

– У апошнія пяць гадоў БДУ арыентуецца на ўкараненне інавацыйных спецыяльнасцяў, якія характарызуецца высокай міждысцыплінарнасцю.

❖ **Па сваёй сутнасці, у міждысцыплінарнасці закладзены велізарны, яшчэ не вычарпаны, патэнцыял.**

У першую чаргу гэта магчымасць стварэння і генерыравання новых сэнсаў і ведаў, таму што яны нараджаюцца на скрыжаванні межаў разнастайных элементаў. Гэта своеасаблівае асяроддзе і пляцоўка для дыялогу ў шырокім і вузкім сэнсе гэтага слова.

❖ **Калі сустракаюцца прадстаўнікі розных навуковых сфер для абмеркавання новага сумеснага праекта ці праграмы, то ў гэтым выпадку мае месца дыялог не толькі паміж людзьмі, але і паміж навуковымі галінамі ведаў. Калі гаварыць на мове праектавання новых адукацыйных праграм, міждысцыплінарнасць – глыбейшае і больш фундаментальнае фарміраванне разумення цэласнай карціны свету.**

Гэта не сума разрозненых уяўленняў, якая, наадварот, руйнуе гэту карціну, таму што кожная дысцыпліна ўспрымаецца як рэгіянальная анталогія, якая жыве па сваіх законах. Спараджэнне новых сэнсаў – перш за ўсё зварот чала-

века да сваіх межаў, да сябе і сваёй сутнасці.

Для адкрыцця новых міждысцыплінарных спецыяльнасцяў ва ўніверсітэце зроблены шэраг крокаў. Шосты год працуе савет па міждысцыплінарных даследаваннях, трэці год – міждысцыплінарная метадалагічная школа, дзе мы выкарыстоўваем патэнцыял розных навуковых школ і напрамкаў. Напрыклад, неўзабаве адбудзецца сустрэча для абмеркавання праблематыкі нейрасетак і штучнага інтэлекту. У дыскусіі прымуць удзел прадстаўнікі розных факультэтаў, уключаючы кіраўніцтва, выкладчыкаў, навукоўцаў, экспертаў у розных галінах ведаў. Як правіла, вынікам такой працы становіцца распрацоўка метадычных матэрыялаў для ўключэння іх у навучальны працэс і выкарыстання падчас сустрэч з працоўнымі калектывамі, правядзення дзён інфармавання і куратарскіх гадзін са студэнтамі, пасяджэнняў кафедраў і саветаў факультэтаў.

❖ **За апошнія пяць гадоў адкрыты «геатэхналогіі турызму і экскурсійная дзейнасць», «біяінжынерія і біяінфарматыка», «эканамічная бяспека», «рэгіёнальнае ўстава», «кібербяспека», «дзяржаўны аўдыт».**

Менавіта на прыкладах міждысцыплінарнасці з'яўляюцца не толькі новыя спецыяльнасці, але і даволі запатрабаваныя самым жыццём тэмы дыпломных, магістарскіх прац, кандыдацкіх дысертацый. Па сутнасці, у нас само жыццё міждысцыплінарнае. Толькі гэта якасць трэба правільна рэалізоўваць. Перш за ўсё патрэбныя якасныя навуковыя і педагагічныя падыходы да праектавання міждысцыплінарнага зместу адукацыі і праграм навучання. І міждысцыплінарнасць пачынае працаваць ужо на дыдактычным узроўні, калі падчас навучання праз метады і тэхналогіі навучання ёсць зварот да суб'ектнасці самога студэнта.

– Якія новыя спецыяльнасці з'явіцца ва ўніверсітэце ў 2024 годзе?

❖ **– Трэнд на міждысцыплінарнасць працягнецца і ў гэтым годзе. Плануем абвясціць набор на тры новыя спецыяльнасці. Упершыню ў Беларусі на факультэце географіі і геаінфарматыкі (ФГГ) адкрыецца «краіназнаўства і перакладчыцкая дзейнасць» з прысваеннем апра-**

зу трайнай кваліфікацыі «Геаграф. Выкладчык. Перакладчык».

Абітурыенту не прыйдзеца выбіраць паміж педагогікай і вытворчасцю – ён атрымае ў комплексе два профілі: геаграфічны і філалагічны.

Такі крок падмацаваны глыбокім аналізам будучыні геаграфіі, магчымых рызык і перспектыўнасці новых напрамкаў. З выкладчыкамі-геаграфамі мы абмяркоўвалі пытанне запатрабаванасці гэтай галіны ведаў сярод абітурыентаў. Каб апырэджаваць запыты рынку, ужо сёння важна даваць абітурыентам канкурэнтныя прапановы. Сама геаграфія патрабуе шырокага кругагляду ведаў і з'яўляецца сінтэзам прыродазнаўчана-вуковых і гуманітарных дысцыплін. Такая інтэграцыя адкрывае вялікія перспектывы для прафесіі. Ва ўмовах глабалізацыі, лічбавізацыі і інтэрнацыяналізацыі эканомікі грамадства мае патрэбу ў спецыялістах з ведамі замежных моў незалежна ад прафесіі. Валоданне імі забяспечвае спецыялісту-географу глыбейшае і больш поўнае разуменне глабальных праблем, такіх як змена клімату, сусветныя канфлікты, дэмаграфічныя змены, дазваляе лепш зразумець і прааналізаваць інфармацыю з міжнародных крыніц. Па сутнасці, трайна спецыяльнасць пашырае магчымасці для працаўладкавання. Выпускнікі змогуць працаваць выкладчыкамі, перакладчыкамі ў арганізацыях і на вытворчасці, будуць запатрабаваны ў турыстычных, рэкламных, ІТ-кампаніях, адукацыйных і даследчых арганізацыях.

Падрыхтоўкай студэнтаў будзе займацца калабарцыя выкладчыкаў двух факультэтаў – геаграфіі і геаінфарматыкі і сацыяльна-культурных камунікацый. Працягласць навучання складзе 4,5 гады. Для паступлення абітурыентам неабходна здаць цэнтралізаваны экзамен ці прайсці цэнтралізаванае тэсціраванне па трох прадметах: геаграфіі, матэматыцы, рускай/беларускай мове.

– *Ва ўмовах геапалітычнай трансфармацыі не застануцца ўбакі і міжнароднікі БДУ?*

– **Нарастанне сучасных выклікаў, інтэграцыя нашай краіны ў сусветны рынак патрабуе прытоку прафесійных спецыялістаў-мжнароднікаў з унікальнымі кампетэнцыямі. З гэтай мэтай у новым годзе на базе факультэта міжнародных адносін адкрыюцца дзве новыя спецыяльнасці «Мжнародная канфліктологія» і «Мжнародная лагістыка», якія не маюць аналагаў у іншых ВНУ Беларусі.**

Выпускнікам прысвоюць кваліфікацыі «Канфліктолаг-мжнароднік» і «Спецыяліст па міжнароднай лагістыцы» адпаведна.

На жаль, мы сёння з'яўляемся сведкамі негатыўнага развіцця падзей вакол межаў Беларусі. Прадухіленне і ўрэгуляванне міжнародных канфліктаў, міратворчасць і медыяцыя патрабуюць вывучэння і глыбокага разумення прыроды канфлікту, прымянення асаблівых палітычных алгарытмаў і практык, механізмаў мжнароднага права, закліканых як мага хутчэй і эфектыўней вярнуць свет да яго звычайнага, стабільнага парадку і развіцця. У аснову мжнароднай канфліктологіі закладзена вывучэнне экстрэмальнай праявы мжнародных адносін – канфлікту, які ўсё часцей прымае форму ваенных дзеянняў.

– **«Канфліктолаг-мжнароднік» – гэта спецыяліст у галіне аналізу, дыягностыкі, экспертызы, перагаворных і медыяцыйных тэхналогій па прадухіленні і вырашэнні мжнародных канфліктаў, мірнага ўрэгулявання і падтрымання міру.**

З гэтай прычыны вялікую цікавасць да новай спецыяльнасці ўжо выявілі прадстаўнікі дзяржаўных устаноў, якія адказваюць за забяспечэнне розных аспектаў усёабдымнай бяспекі Беларусі.

Адначасова мы бачым, як змяняюцца вектары мжнароднага гандлю. Ідзе арыентацыя на ўсходні напрамак. Таму ўзрастае запатрабаванне ў спецыялістах, якія ведаюць спецыфіку лагістычнага рынку краін Азіі і валодаюць усходнімі мовамі. Нашы студэнты па новай спецыяльнасці, апрача еўрапейскіх моў, будуць вывучаць кітайскую, турэцкую, арабскую і фарсі.

У цяперашніх умовах крызісных працэсаў на сусветнай арэне эканоміка Беларусі супрацьстаіць негатыўнаму ўплыву шматлікіх знешніх фактараў.

– **Спецыяльнасць «Мжнародная лагістыка» можа стаць эфектыўным інструментам паступальнага развіцця, драйверам росту беларускай эканомікі, адным з эфектыўных інструментаў канкурэнтаздольнасці і эканамічнай бяспекі нашай краіны.**

Спецыялісты ў галіне мжнароднай лагістыкі будуць валодаць міжнароднымі стандартамі тавараруху, паставак, некалькімі замежнымі мовамі, тэхналогіямі прадухілення рызык і забяспечэння бяспекі. Сёння ў выпускніках спецыяльнасці «Мжнародная лагістыка» вельмі зацікаўлены структурныя і падведомныя ўстановы транспартна-лагістычнай скіраванасці розных міністэр-

стваў і ведамстваў, прадпрыемствы лагістычнай і транспартна-экспедытарскай сферы, транспартна-лагістычныя цэнтры, складскія комплексы і тэрміналы, прадпрыемствы, якія ажыццяўляюць знешнеэканамічную дзейнасць, навукова-даследчыя інстытуты.

– *А спецыяльнасці, якія ўжо сталі традыцыйнымі, мадэрнізуюцца з улікам патрабаванняў часу?*

– Я гаварыў пра тое, што ідзе пастаянная праца па актуалізацыі навучальных праграм з улікам запытаў эканомікі, рынку працы. Таму пераўтварэнні існуючых спецыяльнасцяў адбываюцца пастаянна. Напрыклад, сёлета будзе адкрыты набор на спецыяльнасць «сацыяльная работа і кансультаванне» факультэта філасофіі і сацыяльных навук. Гэта ўдасканаленая версія раней адкрытай спецыяльнасці «сацыяльная работа». Апытанне сярод працадаўцаў і выпускнікоў папярэдніх гадоў выявіла рост запатрабаванняў у прысваенні дадатковай кваліфікацыі «Спецыяліст па сацыяльнай рабоце. Кансультант». Таму БДУ актуалізаваў навучальны план па гэтай спецыяльнасці, узмацніўшы модуль прафесійнага кансультавання. Маецца на ўвазе сацыяльнае і сацыяльна-псіхалагічнае кансультаванне людзей, якія апынуліся ў складанай жыццёвай сітуацыі, якія маюць патрэбу ў сацыяльнай і псіхалагічнай падтрымцы.

У такіх спецыялістах зацікаўлены перш за ўсё тэрытарыяльныя цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, гарадскія цэнтры сацыяльнага абслугоўвання сям'і і дзяцей, крызісныя цэнтры, установы адукацыі. Студэнты будуць вывучаць новыя дысцыпліны: кансультаванне і медыяцыю ў сацыяльнай рабоце, канфліктологію, тэорыю і метады адукацыі коўчынгу, сацыяльнае прадпрыемства і асновы сацыяльнага праектавання, тэорыю і метады кансультавання, індывідуальную і групавую псіхатэрапію ў сацыяльнай рабоце.

– *БДУ адна з нешматлікіх ВНУ, арыентаваная на навучанне дарослых. Ці плануецца адкрыццё новых праграм павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі для людзей, якія ўжо маюць вышэйшую адукацыю?*

– Безумоўна, інфармацыйныя працэсы, лічбавізацыя грамадства і эканомікі, нарастанне патрабаванняў да кампетэнцый спецыялістаў патрабуюць ад іх новых ведаў і навыкаў. Мы гэта разумеем і пастаянна распрацоўваем і прапануем дарослай катэгорыі розныя праграмы павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі. Яшчэ ў 2018 годзе мы свядома аб'ядналі розныя адукацыйныя рэсурсы, якія былі ва ўніверсітэце па павышэнні кваліфікацыі і перападрыхтоўцы даро-

слых, і зрабілі адзіны цэнтр – Інстытут дадатковай адукацыі. Літаральна на наступны год ён сябе і фінансава, і іміджава добра апраўдаў.

– **Цяпер мы прапануем каля 80 праграм павышэння кваліфікацыі і 39 напрамкаў перападрыхтоўкі. Таксама на розных факультэтах БДУ дзейнічае 17 адукацыйных курсаў у галіне псіхалогіі, праграмавання, лінгвістыкі, юрыспрудэнцыі, педагогікі і інш.**

Некаторыя з іх не маюць аналагаў у краіне. Напрыклад, адукацыйныя курсы «прафайлінг, ці мастацтва распазнання хлусні». Таксама БДУ з'яўляецца адзіным цэнтрам па падрыхтоўцы дыпламатаў і рэалізуе праграму павышэння кваліфікацыі «лічбавая дыпламатыя». А найбольш запатрабаванымі застаюцца моўныя курсы па кітайскай, італьянскай, англійскай і іншых мовах.

Абнаўленне лінейкі праграм адбываецца раз у два гады. Гэта дазваляе ўтрымліваць канкурэнтныя пазіцыі ВНУ на рынку адукацыйных паслуг.

– **БДУ пастаянна адаптуе навучальныя планы да запытаў мэтай аўдыторыі, узмацняе практыкаарыентаванасць навучання спецыялістаў і практыкаў арганізацый і устаноў вышэйшай адукацыі ў якасці выкладчыкаў.**

Да прыкладу, цяпер ва ўніверсітэце вядзецца распрацоўка новых праграм павышэння кваліфікацыі спецыялістаў ювелірнага галіны і музеяў, плануецца запуск напрамку перападрыхтоўкі па сацыяльнай рабоце. Па заканчэнні навучання выдаецца пасведчанне аб павышэнні кваліфікацыі ці дыплом аб перападрыхтоўцы дзяржаўнага ўзору.

– *Што вы можаце пажадаць абітурыентам напярэдадні новай прыёмнай кампаніі?*

– Не варта думаць, што адукацыя – сума тэарэм, законаў і правілаў. Так, гэта ўсё важна, але больш значна ў адукацыі знайсці сябе, сваю місію, зразумець свае моцныя і слабыя бакі, вызначыць іерархію жыццёвых мэт, навучыцца задаваць пытанні сабе і свайму асяроддзю. Адукацыя – гэта майстар-клас, школа, якая пераўтварае чалавека, якая ператварае яго ў асобу, што нясе за сябе адказнасць, умее чуць сябе і іншага. А каб развіць свае ўнікальныя якасці, знайсці сваё прызначэнне, запрашаю да паступлення ў БДУ, дзе для гэтага створаны ўсе ўмовы.

Паводле інфармацыі БелТА

НАВІНЫ МІНСКА | БЕЛАРУСІ

18 студзеня БРСМ даў старт рэспубліканскаму праекту «Азбука грамадзяніна. Версія 4.0», які разлічаны на інфармаванне моладзі пра будучыя выбары.

Інфармацыйны цэнтр Цэнтральнай выбарчай камісіі Рэспублікі Беларусь «Выбары – 2024», прысвечаны Адзінаму дню галасавання, будзе функцыянаваць з 24 па 26 лютага.

Прэзідэнт Беларусі сустрэўся з Марынай Васілеўскай і Настассяй Лянковай, якія рыхтуюцца да палёту ў космас.

Па паведамленні БелТА, у краіне створаць Нацыянальную інфраструктуру прасторавак даных.

У сталіцы адбылася цырымонія ўручэння прэміі «За духоўнае адраджэнне» і спецыяльных прэміяў Прэзідэнта.

У Беларусі вызначаны план мерапрыемстваў па прававым выхаванні і асвеце грамадзян да 2029 года.

Стыпендыі Прэзідэнта на 2024 год прызначаны 62 аспірантам.

У краіне ўдакладнены пералік медыцынскіх паслуг, якія аказваюцца пры санаторна-курортным лячэнні.

Пераможцаў трэцяга сезона конкурсу моладзевых ініцыятыў вызначылі ў Мінску.

Навукоўцам года НАН Беларусі ў мінулым годзе стаў доктар тэхнічных навук Уладзімір Азаранка.

Міністэрства сувязі выпусціць у зварот чатыры паштовыя маркі з серыі «Саломаліценне».

Сцэнарый беларуска-расійскай карціны «Бацька Мінай: партызанская легенда» разгледзелі на пасяджэнні савета па развіцці кінематаграфіі пры Міністэрстве культуры.

Знак «Жывая памяць удзячных пакаленняў» усталяюць каля патрыятычнага цэнтра ў Брэсцкай крэпасці.

У 90 усё толькі пачынаецца

Кафедра аналітычнай хіміі хімфака БДУ мае вялікую гісторыю і багатыя навуковыя дасягненні. А сёлета яна адзначае дзевяносты дзень нараджэння.

Напярэдадні свята карэспандэнт газеты завітала на факультэт. Гідамі па «ўладаннях» кафедры сталі яе загадчык доктар хімічных навук Міхаіл Заяц, а таксама выкладчыкі, на вачах якіх адбывалася станаўленне падраздзялення, – прафесары Уладзімір Ягораў і Сяргей Ляшчоў.

У атмасферы семінара

Кафедра аналітычнай хіміі адлічвае сваю гісторыю з 1934 года. У першыя гады існавання падраздзяленне было звязана з кафедрай неарганічнай хіміі. Іх аб'ядноўвалі не толькі агульныя даследаванні, але і адзін загадчык – акадэмік прафесар Мікалай Ярмоленка. У пачатку асноўнай задачай маладой кафедры стала забеспячэнне вучэбнага працэсу па аналітычнай хіміі на хімічным і біялагічным факультэтах. Расказваюць, што ў той час наборы былі невялікія, таму на курсе вучылася каля 50 чалавек, а работу падраздзялення забяспечвалі тры выкладчыкі. Паступова пачала наладжвацца і навуковая дзейнасць. Не спынілася праца кафедры на пачатку Вялікай Айчыннай вайны: яе эвакуіравалі разам з універсітэтам на падмаскоўную станцыю Сходня.

Найбольш плённы перыяд навуковай, педагогічнай і вытворчай дзейнасці кафедры звязаны з імёнамі прафесара Рыгора Старобінца (загадваў кафедрай з 1956 па 1989 год) і прафесара Яўгена Рахманько (загадчыка кафедры з 1992 па 2018 год). Найперш гэта старажылы кафедры тлумачаць тым, што Рыгор Лазаравіч і Яўген Міхайлавіч сталі заснавальнікамі навуковай школы, вынікам дзейнасці якой стала стварэнне тэарэтычнай базы, што апісвала працяканне разнастайных экстракцыйных і іонаабменных працэсаў. Значна ў гэты час пашырылася падрыхтоўка маладых даследчыкаў у аспірантуры. У 60-70-я гг. навукоўцы даследавалі заканамернасці вадкаснай экстракцыі, іх прымяненне дзеля выдзялення, ачысткі, канцэнтравання і вызначэння рэчываў. Крыху пазней пачаліся даследаванні ў галіне іонаселектыўных электродаў, вынікам чаго стала заключэнне буйных гаспадарчых дамоў з шэрагам вядучых прадпрыемстваў і профільных навуковых арганізацый СССР.

Суразмоўцы адзначаюць, што, калі на кафедру прыйшоў працаваць Яўген Рахманько, у адной з лабараторый пасялілася пастаянная атмасфера навуковага семінара. Не важна, хто займаўся даследаваннем, усе вучоныя, якія там працавалі, думалі, як дайсці да выніку. Кожны быў у курсе таго, чым займаюцца калегі. Простая размова магла за некалькі хвілін перарасці ў шматгадзінае абмеркаванне якога-небудзь доследу. У выніку ўсе пяцёра заўзятараў такіх пасяджэнняў абаранілі доктарскія дысертацыі – Яўген Рахманько, Сяргей Ляшчоў, Станіслаў Мячкоўскі, Уладзімір Ягораў і Аляксандр Гулевіч.

Гаворачы пра традыцыі кафедры, Уладзімір Ягораў узгадвае перыяд, калі аспіранты і выкладчыкі разам адзначалі свята і ездзілі ў сумесных навуковых

камандзіроўкі. Апошнія былі самым радасным часам, паколькі можна было наведаць шмат краін і абмяняцца вопытам з вядучымі даследчыкамі.

– Навука была шармам, што ахопліваў цябе цалкам. Мы бачылі перад сабой «свяціл», якіх раней ведалі па кнігах і артыкулах, камунікавалі з імі вельмі блізка, – прыгадвае Сяргей Ляшчоў. – Але цяпер у навуцы застаюцца нямногія. Знайсці талент – як адшукаць алмаз у попеле. Звычайна ўсё паказвае жывая гутарка: які чалавек, як ставіцца да жыцця. Шмат гавораць і ўчынікі. Калі чалавек любіць хімію – гэта считаецца.

У 1991 годзе кафедру ўзначаліў прафесар Яўген Рахманько. Яшчэ навуковым асістэнтам кафедры Яўген Міхайлавіч неафіцыйна кіраваў навуковымі працамі аспірантаў, якія ў выніку абараніліся раней за яго самога. Ён вадзіў сваіх «падапечных» амаль за руку: падкідваў тэмы, накіроўваў.

На этап жыцця падраздзялення пад кіраўніцтвам Яўгена Рахманько прыпадае развіццё яшчэ аднаго напрамку даследавання – клініка-дыягнастычны. Сюды ўваходзіць працоўка метады і наборы рэагентаў для біяхімічных даследаванняў у медыцыне. Уладзімір Уладзіміравіч і Сяргей Міхайлавіч тлумачаць, што неабходнасць у іх з'явілася пасля распаду Саветаў Саюза. Тады ў сферы аховы здароўя складалася сітуацыя, калі рэактываў не хапала, паколькі многія кампаненты закупляліся за мяжой. Па просьбе ўрачоў кафедра ўключылася ў вырашэнне праблемы. І ўжо ў канцы 1992 года, дзякуючы навукоўцам, была наладжана беларуская вытворчасць найбольш запатрабаваных рэагентаў, якімі забяспечылі медыцынскія ўстановы краіны. Спрыяў гэтаму і навукова-тэхнічны вытворчы кааператыв «Аналіз Х», створаны на базе кафедры ў 1989 годзе. Падобная работа вядзецца і сёння: тут удасканальваюцца рэагенты для гематалогіі, імуналוגіі, працоўваюцца экспрэс-сістэмы, біясэнсары і каталізатары. Зараз пералік выпускаемых рэагентаў налічвае больш за сто найменняў і пастаянна пашыраецца.

Моцная база напрацовак існуе і па храматаграфіі. Пасля пераабсталявання храматаграфічнай лабараторыі ў 1992 годзе тут праводзіцца даследаванне алкагольнай прадукцыі, наркатыкаў, атрут, допінгу, выбуховых рэчываў і біялагічных аб'ектаў. Шмат увагі супрацоўнікі надаюць стварэнню спецыяльных аўтаматызаваных праграмных комплексаў і пошукавых сістэм для кантролю наркатычных сродкаў і псіхатрапаў. Так, напрыклад,

срод вядомых распрацовак аналітыкаў – інфармацыйная сістэма «АІПСІН Антынаркатыкі». У Беларусі ім карыстаюцца супрацоўнікі МУС, мабільных лабараторый Пагранічнага камітэта і Міністэрства абароны, Цэнтральнага апарата Дзяржкамтэта судовых экспертыз, Нацыянальнага антыдопінгвага агенцтва і інш. Таксама сістэма эксплуатаецца ў падраздзяленнях Расіі, Арменіі і Казахстана.

Аналітыкі ў справе

Падраздзяленне-юбіляр – адзінае ў рэспубліцы, дзе вядуцца навуковыя пошукі ў галіне аналітычнай хіміі. Тут праходзяць даследаванні па распрацоўцы экстракцыйна-храматаграфічных метадаў аналізу, а таксама па тэорыі функцыянавання іонаселектыўных электродаў. Акрамя таго, кафедра з'яўляецца выпускаючай. Штогод адсюль выходзіць 30-40 спецыялістаў-аналітыкаў. Маладыя людзі працуюць храматаграфістамі, размяркоўваюцца ў антыдопінгавую лабараторыю, Мінскую рэгіянальную мытню, Навукова-практычны цэнтр гігіены, Дзяржаўны камітэт судовых экспертыз, Цэнтр экспертыз і іспытаў у ахове здароўя, РУП «Белмедпрэпараты» і іншыя ўстановы. Некаторыя выпускнікі, якія выраслі на кафедры як навукоўцы, выкладаюць ці праводзяць даследаванні ва ўніверсітэтах Партугаліі, Германіі, Вялікабрытаніі і Швейцарыі.

Сярод дысцыплін, якія выкладаюцца на кафедры – аналітычная хімія, інструментальныя і храматаграфічныя метады аналізу, хімічная экалогія, біяаналітыка, газавая храматаграфія, аналіз лекавых сродкаў, метралогія, прабаадбор і пробападрыхтоўка ў хімічным аналізе, сучасная аналітычная хімія, патэнцыяметрычныя і аптычныя метады аналізу. Дарэчы, выкладчыкі кафедры аналітычнай хіміі таксама чытаюць курсы студэнтам біялагічнага, геаграфічнага і ваеннага факультэтаў. На базе падраздзялення працуе навукова-даследчая лабараторыя хіміка-аналітычных сістэм. Тут выконваюцца праграмы «Канвергенцыя-2025», «Энергетычныя і ядзерныя працэсы і тэхналогіі» на 2021-2025 гады, гаспадарчы дагавор з ЗАТ «БелХард Груп».

– Лепшыя вынікі атрымліваюцца, калі ёсць узаемадзеянне з вытворчасцю. У арганізацыі, як правіла, ёсць праблема, якую мы разам спрабуем рашыць. 80%

такіх задач – практыка-арыентаваныя, – перакананы Міхаіл Заяц. – На жаль, словазлучэнне «аналітычная хімія» сёння не сустракаецца ў навуковых праграмах, таму фінансаванне сыходзіць на іншыя даследаванні. А без аналітычнай хіміі, як ні круці, – нікуды.

Знаёмячыся з кафедрай аналітычнай хіміі, завітваем на заняткі студэнцкай навуковай лабараторыі. Трэцякурсніца Ксенія Спас вучыцца на спецыяльнасці «хімія (навукова-вытворчая дзейнасць)». Пазнаёміўшыся са сваім напрамкам, дзяўчына зразумела, што знайшла тое, што шукала: цяпер яна мае дачыненне да складаных рэчываў, з дапамогай якіх можна лячыць людзей. Таму самым любімым часам Ксюшы сталі заняткі ў лабараторыі. Тут яна адчувае сябе як рыба ў вадзе. Кажа, што гэтаму спрыяе ўтульная атмасфера: дружная група і выкладчыкі, якія тлумачаць незразумелы матэрыял. Магчыма дзякуючы гэтаму ў будучыні студэнтка бачыць сябе хімікам-інжынерам.

Калега Ксеніі, чацвёртаккурсніца Паліна Топчая – прадстаўніца спецыяльнасці «хімія лекавых злучэнняў». Зараз у лабараторыі яна якраз працуе над курсовай работай па аналізе араматызатараў.

– З выкладчыкамі ў нас адносіны як са старэйшымі таварышамі. Яны ведаюць, як падштурхнуць. Таксама могуць пажартаваць, каб усё стала на свае месцы, калі нам цяжка нешта зразумець, – кажа старшаккурсніца.

Дзяўчына спадзяецца, што яе прафесія наўпрост будзе звязана з даследамі ў лабараторыі. Найбольш яе прывабляе касметычная вытворчасць. Паліна пераканана, што фундамент для гэтага заклала кафедра, а вузкасפעцыялізаваныя дробязі набудуцца з часам.

Вытворчая сіла эканомікі

«На кафедры працуюць усе свае, няма чужых», – так кажуць Уладзімір Уладзіміравіч і Сяргей Міхайлавіч. І, як высвятляецца, нездарма: амаль усе выкладчыкі – выпускнікі гэтага падраздзялення (выключэнне складае толькі выпускніца кафедры радыяцыйнай хіміі прафесар Ірына Юркова). Многія адзін аднаму прыходзяцца вучнямі ці настаўнікамі. Напрыклад, дацэнт Таццяна Якіменка, прафесары Уладзімір Ягораў і Сяргей Ляшчоў абараняліся пад кіраўніцтвам прафесара Рахманько. А цяперашні загадчык кафедры Міхаіл Заяц – былы аспірант Сяргея Ляшчова.

– Аналітычная хімія можа стаць рэальнай вытворчай сілай у эканоміцы. Асабліва ва ўмовах імпартазамышчэння. Уявіце, колькі рэчаў, якія мы закупляем, можна раскласці на рэчывы і з вылучаных кампанентаў сабраць нешта сваё. Адно мыйныя сродкі чаго вартыя, парфюмерыя, сфера дыягностыкі. Патэнцыял кафедры вельмі вялікі, у яе ўсё яшчэ наперадзе. Для гэтага трэба толькі навучаныя супрацоўнікі і добрае абсталяванне. Першае ёсць тут пастаянна, – рэзюмуюць суразмоўцы.

Ірына ІВАШКА
Фота з архіва кафедры

Голас моладзі: студэнцкія «Дыялог культур і рэлігій»

26 снежня ў сценах БДУ прайшоў фінал агульнаўніверсітэцкага конкурсу «Найлепшы моладзевы праект БДУ». Усяго ў гэтым годзе дапамогу ў рэалізацыі праектаў атрымалі 16 каманд, якія прадстаўляюць факультэты журналістыкі, гістарычны, юрыдычны, хімічны, філалагічны, а таксама ўпраўленне па выхаваўчай рабоце з моладдзю і Студэнцкі гарадок БДУ. Найлепшым з лепшых і ўладальнікам гран-пры стаў культурна-адукацыйны праект гістарычнага факультэта «Дыялог культур і рэлігій».

Яшчэ ў 2021 годзе гістарычны факультэт распрацаваў праект «Дыялог культур і рэлігій» для асветлення пытанняў захавання культурнай спадчыны, міжканфесійнага і міжэтнічнага дыялогу нашай краіны. Ідэяй стала падтрыманне шматвекавых традыцый талерантнасці і нацыянальнае яднанне беларускага народа.

Каб глыбей спазнаць культуру і традыцыі рэлігійных абшчын вядучых канфесій краіны, а таксама для прасоўвання духоўных каштоўнасцяў сучасных беларусаў пачалася маштабная праца. З 2021 года праводзіцца шэраг тэматычных мерапрыемстваў, удзел у якіх прынялі больш за 2000 студэнтаў БДУ.

Навучэнцы і выкладчыкі актыўна наведвалі храмы, манастыры, рэлігійныя і сацыяльныя цэнтры, навучальныя ўстановы праваслаўнай, каталіцкай, іўдзейскай і мусульманскай канфесій. Падчас праекта ўдзельнікі наведвалі Мінскую Саборную мячэць, касцёл Маці Божай Будслаўскай, Свята-Елісавецкія жаночы манастыр, цэнтр прагрэсіўнага іўдаізму «Бейт Сімха» ў Мінску, Мінскі храм-помнік у гонар Усіх святых і ў памяць аб ахвярах, якія паслужылі выратаванню Айчыны нашай, і іншыя рэлігійныя цэнтры.

Праходзілі дыскусійныя пляцоўкі, канферэнцыі па пытаннях выкладання. Узровень праекта быў і ёсць сапраўды высокім, гасцямі круглых сталаў сталі прадстаўнікі вядучых канфесій Рэспублікі Беларусь. Яны, як і кіраўніцтва ўніверсітэта, упаўнаважаныя па справах рэлігій і нацыянальнасцяў у краіне, актыўна падтрымліваюць рэалізацыю праекта.

Удзельнікі ўсіх мерапрыемстваў знаходзяць самае каштоўнае – досвед. Яны абменьваюцца ведамі ў сферы выхавання і адукацыі моладзі, выкладання рэлігіязнаўства ў духоўных і свецкіх установах адукацыі. Акрамя гэтага, на дыскусійных пляцоўках абмяркоўваюцца пытанні рэстаўрацыі і рэканструкцыі архітэктурных збудаванняў, захаванне і

экспанаванне прадметаў рэлігійнага культу, разгляд перспектывы ў развіцці паломніцкага турызму.

Куратарамі праекта выступаюць дэкан гістарычнага факультэта прафесар Аляксандр Каханюўскі, аўтарам ідэі і сакуратарам стала намеснік дэкана па выхаваўчай рабоце дацэнт Аліна Верамейчык.

Кіраўніком праекта ад студэнцтва да 2023 года была магістрантка гістарычнага факультэта Аляксандра Мядзведзева. Дзяўчына падзялілася, у чым, на яе думку, заключаецца сутнасць праекта:

– У нашым універсітэце навучаецца вялікая колькасць студэнтаў рознага веравызнання. Многія з іх гатовыя распавядаць пра сваю рэлігію, яны паважаюць свае традыцыі і становяцца прыкладам для пераймання. Не кожны студэнт знаёмы з традыцыямі іншых канфесій Рэспублікі Беларусь. Таму гэты дыялог паміж людзьмі розных рэлігій надзвычай важны для падтрымання добрасуседства, сяброўства, у будучыні для працы выпускнікоў БДУ ў розных прафесійных сферах. Бо гэтыя веды пашыраюць далягляд, павялічваюць эрудыраванасць і ўзбагачаюць наш розум. З гэтай мэтай мы з удзельнікамі праекта наведвалі мноства рэлігійных цэнтраў. Напрыклад, са студэнтамі з Тур-

кменістана, якія прытрымліваюцца ісламу, а таксама з каталікамі і праваслаўнымі мы не раз хадзілі ў Мінскую саборную мячэць на вуліцы Грыбаедава. Гэта, дарэчы, самы вялікі ў Беларусі мусульманскі храм.

У 2023 годзе рэалізацыя праекта была даверана сакратару ПА ГА «БРСМ» гістарычнага факультэта, якую ўзначальвае Іван Квашко.

Сам студэнт лічыць ініцыятыву добрай магчымасцю развіцця камунікацыі паміж людзьмі любых веравызнанняў:

– У сучасным свеце, дзе людзі розных культур і веравызнанняў жыўць побач, важна навучыцца паважаць і разумець адзін аднаго. Праект прапануе пляцоўку для абмену досведам і ведамі, што дапамагае наладжваць узаемадзеянне і развіваць супрацоўніцтва паміж людзьмі, умацоўваць адзінства і згоду ў Рэспубліцы Беларусь.

Падтрыманне талерантнасці ў грамадстве – ключавая тэма праекта. Падчас дыскусій студэнты і выкладчыкі БДУ разам з прадстаўнікамі канфесій абмяркоўваюць падабенствы і адрозненні веравызнанняў.

На дадзены момант вынікі зробленай працы ў лічбах уражваюць. За гэты час гістарычным факультэтам

было арганізавана больш за 80 мерапрыемстваў, а таксама апублікавана каля 100 артыкулаў і рэпартажаў пра праект у сродках масавай інфармацыі. Але на гэтым ініцыятыва «Дыялог культур і рэлігій» не завяршаецца.

На найбліжэйшы год у арганізатары праекта заплававана серыя асветніцкіх экскурсій, наведванне Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра, Касцёла Унебаўзыхаўца Найсвяцейшай Дзевы Марыі (Будслаў), навагрудскай мячэці, бабруйскай синагогі і іншых аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.

Адным са значных мерапрыемстваў у 2024 годзе стане правядзенне рэспубліканскага круглага стала. Ён будзе прысвечаны пытанням захавання гісторыка-культурнай і архітэктурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь, ролі рэлігій у захаванні і развіцці нацыянальнай ідэнтычнасці беларускага народа. Удзельнікі мерапрыемства закрануць праблемы духоўна-маральнага выхавання моладзі, пытанні нацыянальных каштоўнасцяў і духоўнай спадчыны. Да ўдзелу ў мерапрыемстве будуць запрошаны прадстаўнікі дзяржаўных органаў, навуковай супольнасці, рэлігійных арганізацый, дзеячы культуры і адукацыі, СМІ.

Напярэдадні адзінага дня галасавання, які ўпершыню пройдзе ў Беларусі 25 лютага 2024 года, БДУ запусціў некалькі ініцыятыў. Адною з іх з'яўляецца тэматычная рубрыка «Голас маладога выбаршчыка».

Яна накіравана на фарміраванне палітычнай культуры, грамадзянскай актыўнасці моладзі, а таксама ўмацаванне яе электаральнай дасведчанасці і ўсвадомленасці.

Асабліва ўвага ў рубрыцы нададзена студэнтам, якія ўпершыню прымуць удзел у галасаванні. Яны дзеляцца сваімі чаканнямі ад будучай электаральнай кампаніі, расказваюць пра якасці, якімі павінен валодаць кандыдат, які выбіраецца, а таксама пра важнасць удзелу ў выбарах для сябе. Плануецца размяшчэнне каментарыяў навучэн-

цаў, якія раней прымалі ўдзел у галасаванні. Выпускі таксама змяшчаюць меркаванні супрацоўнікаў і выкладчыкаў універсітэта, экспертаў у галіне права, гісторыі, міжнародных адносін і юрыспрудэнцыі па пытаннях выбараў, іх гісторыі і значэння для развіцця краіны.

Яшчэ адной унікальнай ініцыятывай з'яўляецца «Школа маладога выбаршчыка». Яе мэта – павышэнне грамадзянскай актыўнасці і прававой культуры моладзі, асветы студэнтаў па тэматыцы выбарчага працэсу ў Беларусі. Удзельнікамі праекта сталі каля 200 студэнтаў, якія ўпершыню скарыстаюцца выбарчым правам у лютым 2024 года.

Праграма школы ўключае трое тэматычных заняткаў. У снежні для студэнтаў праводзілі лекцыі і майстар-класы на тэму «Выбарчы працэс у Рэспубліцы

ІНІЦЫЯТЫВЫ ў БДУ

«Адзіны дзень інфармавання вачыма студэнтаў»

Важны прынцып навучання студэнтаў ва ўніверсітэце – фарміраванне адказнага стаўлення за будучыню краіны, заснаванага на павазе да мінулага і сучаснасці. Асабліва эфектыўна яго падтрымлівае асабісты добраахвотны ўдзел моладзі ў розных праектах. Гэта фарміруе навыкі і кампетэнцыі, якія дазваляюць правільна працаваць з інфармацыяй, а таксама рыхтаваць і прадстаўляць інфармацыйна-прапагандысцкія матэрыялы.

Праект БДУ «Адзіны дзень інфармавання (АДІ) вачыма студэнтаў» стварае ўмовы для самарэалізацыі навучэнцаў у інфармацыйнай і праектнай дзейнасці праз іх заглибленне ў тэматыку падрыхтоўкі і правядзення адзіных дзён інфармавання. АДІ таксама спрыяе папулярызацыі ў моладзевым асяроддзі ўспрымання канструктыўнай інфармацыі пра ўнутрыдзяржаўныя дасягненні і месца Рэспублікі Беларусь у новай геапалітычнай рэальнасці.

Правядзенне праекта

АДІ праходзіць на ўсіх факультэтах (інстытутах) універсітэта і рэалізоўваецца ў тры этапы. Спачатку адбіраюць кандыдатаў у спікеры, затым навучаюць іх, а вынікам працы становіцца заслухоўванне дакладаў на агульнаўніверсітэцкай камісіі. Кожны факультэт будзе рыхтаваць сваіх спікераў для выступлення з дакладамі на пэўнай агульнарэспубліканскай тэме перад навучэнцамі іншага факультэта.

АДІ развівае грамадскую ініцыятыву навучэнцаў, фарміруе іх актыўную грамадзянскую пазіцыю.

– У 2024 годзе мы плануем працягнуць наш маштабны праект, далучаючы ўсё больш навучэнцаў з розных факультэтаў і інстытутаў БДУ. Я думаю, што да канца рэалізацыі праекта ў нас сфарміруецца група спікераў, якая зможа выступаць з АДІ на пляцоўках, да прыкладу, іншых універсітэтаў. Мяне вельмі радуе праца са студэнтамі, у прыватнасці, у дадзеным праекце, паколькі я бачу вынік сваёй дзейнасці, – распавяла куратар праекта Вольга Мухля, спецыяліст упраўлення па выхаваўчай рабоце з моладдзю (УВРМ).

Форма падачы матэрыялу

Галоўны прынцып – «роўны навучае роўнага». Ён заключаецца ў падачы матэрыялу на зразумелай і цікавай мове для студэнцкай моладзі. Таму спікеры падаюць інфармацыю рознымі спосабамі, напрыклад, з дапамогай фотаілюстрацыі, аповеду, інтэрактыву

ў сацыяльных сетках, рашэння кейсаў, прэс-канферэнцыі, флэшмобу і інш.

Адбор на факультэце (інстытуце) спікераў

На кожным факультэце фарміруецца камісія з дэкана, намесніка дэкана па выхаваўчай рабоце і сацыяльных пытаннях, намесніка дэкана па вучэбнай рабоце, загадчыкаў кафедраў, прафесарска-выкладчыцкага складу з ліку куратараў навучальных груп, сакратара пярвочнай арганізацыі ГА «БРСМ» факультэта і іншых прадстаўнікоў студэнцкага савета факультэта, якая будзе адбіраць спікераў. Важнымі крытэрыямі адбору з'яўляюцца добраахвотнасць і ініцыятыва ўдзелу ў праекце, грамадская актыўнасць, навучанне на старэйшых курсах.

Адабраныя спікеры рыхтуюць свае выступленні сумесна з намеснікамі дэканаў па выхаваўчай рабоце і сацыяльных пытаннях, куратарамі навучальных груп і спецыялістам па рабоце з моладдзю УВРМ.

Методыка падрыхтоўкі спікераў для адзіных дзён інфармавання

Спікераў навучаюць прамоўніцкаму

майстэрству, тэхніцы публічнага выступлення, логіцы выкладу матэрыялу. Таксама студэнтаў інфармуюць пра тое, як пісьменна скласці план выступлення, падрыхтаваць прэзентацыю, запрасіць выступіць адпаведных спецыялістаў.

Першакурснік ФМА Канстанцін Русы вучыцца на спецыяльнасці «ўсходазнаўства». Пра праект ён даведаўся ад сяброў, за кампанію з якімі і вырашыў паўдзельнічаць. Хлопец зацікавіўся магчымасцю палепшыць навыкі прамоўніцкага майстэрства, апрацоўкі тэксту і адтачыць умённе аргументавана адказаваць на пытанні. Падчас падрыхтоўкі да выступлення ён наведаў лекцыю пра правільную пастаноўку голасу, маўленчую камунікацыю і красамоўства ў цэлым. Таксама Канстанцін даведаўся пра спосабы пераадолення хвалявання і няўпэўненасці падчас выступлення. Яму было б цікава распавесці студэнтам, якія вывучаюць усходнюю замежную мову, пра ўсходазнаўства.

Другакурсніца спецыяльнасці «раман-германская (нямецкая) філалогія» філалагічнага факультэта Дыяна Шкут – старшыня факультэцкай пярвочнай прафсаюзнай арганізацыі

студэнтаў, лаўрэат прэміі цэнтральнага камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі – пра «АДІ вачыма студэнтаў» прачытала ў размове актывістаў БДУ. Першае выступленне дзяўчыны адбылося перад вучнямі Ліцэя БДУ.

– Прыняць удзел падштурхнула тое, што гэта добрая магчымасць палепшыць свае навыкі прамоўніцкага майстэрства, а таксама зрабіць свой унёсак у будучыню нашай краіны. Бо ліцэісты праз год-два ўжо дасягнуць узросту, калі будуць валодаць выбарчым правам, таму вельмі важна загадзя распавесці і паказаць, для чаго існуе электаральная кампанія, як яна праходзіць, каб у будучыні яны здзяйснялі выбар усвядомлена, – адзначыла Дыяна. – Спікеры ўразілі сваёй харызмай і глыбінёй ведаў. Яны на зразумелай мове растлумачылі нам цяжкія тэрміны і моманты, якія тычацца будучых выбараў.

Я з'яўляюся старшынёй прафбюро студэнтаў, таму, вядома, зацікаўлена ў тым, каб студэнты больш цікавіліся, якія сацыяльныя правы яны маюць, якія магчымасці ім дае тая ці іншая арганізацыя ў нашым універсітэце, і ведалі, куды звярнуцца, калі адбудзецца штосьці неспадзяванае.

Беларусь». У якасці спікераў выступалі выкладчыкі факультэтаў міжнародных адносін, журналістыкі, юрыдычнага і гістарычнага. У студзені запланавана дыскусійная пляцоўка з удзелам дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. А завяршальнымі заняткамі ў лютым стане дзелавага гульня «Сацыяльны партрэт дэпутата як фактар уплыву на выбар выбаршчыка». Удзельнікі змадэлююць інтэрактыўныя выступленні кандыдатаў у дэпутаты перад электаратам, прадставяць перадвыбарную праграму і адкажуць на пытанні патэнцыйных выбаршчыкаў.

Таксама ў БДУ прайшоў другі сезон праекта «**Кадровая лесвіца**».

Гэта ўнікальныя двухтыднёвыя курсы, якія не маюць аналагаў ва ўніверсітэтах

Беларусі. Слухачамі школы сталі 35 актывістаў з ліку студэнтаў, маладых выкладчыкаў і супрацоўнікаў ВУНУ. Гэта члены ГА РГА «Белая Русь» і БРСМ БДУ.

Усяго курс уключае каля 30 лекцый, тэматычных дыскусій, практычных семінараў і выязных мерапрыемстваў. Акцэнт заняткаў у гэтым сезоне быў зроблены на падрыхтоўцы да электаральнай кампаніі. Напрыканцы праграмы ўдзельнікі распрацоўвалі камандныя праекты па тэмах, якія тычыліся тактыкі электаральнай кампаніі, адукацыйных праектаў партыі, сістэмы партыйнай кадровай работы, пераемнасці ў рэалізацыі дзяржаўнай моладзевай палітыкі і прасоўвання традыцыйных сямейных каштоўнасцяў. Іх абарона прайшла 26 кастрычніка 2023 года.

Мілана Крук і Ганна Казакова

Дар'я Прыгодзіч: «Маё ад мяне не дзенеца»

Гэта супрацоўніца ўніверсітэта паспрабавала сябе ў розных сферах: тэатральным мастацтве, дакладных навук, псіхалогіі, але ўвесь працоўны час прысвячае музейнай педагогіцы. Размова – пра прэзідэнцкага стыпендыянта на 2024 год, загадчыцу вучэбнай лабараторыі музейнай справы дацэнта кафедры этналогіі, музеалогіі і гісторыі мастацтваў гістафа БДУ Дар'ю ПРЫГОДЗІЧ.

Колькі сябе памятае, яна была спакойным, самастойным і сур'ёзным дзіцем. Гэтак жа дачку, якая пастаянна сама сабе знаходзіла заняткі, успрымалі і бацькі. У школьныя гады дзяўчына займалася ў тэатральным гуртку, наведвала музычную школу і цікавілася вершамі. Апошняе сваё захапленне Дар'я тлумачыць матулінай любоўю да паэзіі. Кожны верш, які задаваў школе, дзяўчына спачатку «адпрацоўвала» на маці – улічвала паўзы, расстаўляла акцэнт – і толькі затым здавала настаўнікам. Таксама Тацяна Валянцінаўна развучвала з дачкой скорогаворкі для добрай дыкцыі. Гэта неўзабаве прынесла неблагі плён: у гімназіі дзяўчынка праявіла сябе як вядучая, а затым яе заўважылі ў тэатральным гуртку. Інтэрэс да музыкі доўгі час падаграваўся навізнай, да таго ж у бабулі дома было піяніна, якое хацелася асвоіць. Але з цягам часу гэтая цікавасць саступіла месца іншым.

– Большасць педагогаў мар'інагорскай гімназіі, дзе я вучылася, былі творчымі людзьмі, якія ставіліся з увагай да вучняў. З імі заўсёды ўсё давалася лёгка і было проста. Гледзячы на іх, хацелася быць настаўнікам, які робіць цуды, навучаючы іншых, – кажа Дар'я Прыгодзіч.

Успамінае суразмоўца свой першы вопыт знаёмства з музейнай справай. Тады настаўніца беларускай мовы Галіна Тунік прапанавала ёй і яшчэ некалькім хлопцам і дзяўчатам паўдзельнічаць у стварэнні школьнага краязнаўчага музея. Гэта экспазіцыя ўяўляла сабой галерэю фотаздымкаў пра жыццё раёна і стэлажы з прадметамі экспазіцыі. За кожным з вучняў замацоўваўся пэўны ўчастак, пра які яны расказвалі, пад які падбіралі экспанаты і рыхтавалі подпісы да іх. Дар'я жартуе, што тут, сама таго не ведаючы, спасцігала азы музейнай справы, якія пазней ёй прыйшлося адточваць у іншых месцах.

Пачынаючы з сёмага класа, дзяўчына становілася ўдзельніцай алімпіяд – па матэматыцы, фізіцы і працоўным навучанні. І хоць на абласны этап школьніца не выходзіла, вопыт прынёс шмат цікавага і запамінальнага. У гэты час школьніца нават не задумвалася, што мае гуманітарны склад мыслення, таму і вучылася ў фізіка-матэматычным класе. Аднак усё рэзка змянілася ў адзінаццатым класе, калі на ЦТ яна вырашыла пісаць тэсты па рускай мове, сусветнай гісторыі і гісторыі Беларусі. Дарэчы, другі прадмет яна, адзіная з паралелі, здавала на выпускных экзаменах.

– Па сваім тэхнічным профілі далей я сябе ўжо не бачыла, таму вырашыла адштурхоўвацца ад таго, што было найбольш цікавым у той момант. Ubачыла, што на спецыяльнасць «турызм» трэба здаваць гэтыя прадметы, і за паўгода стала рыхтавацца. Спынілася на гістафа БДУ, бо менавіта тут была магчымасць стаць спецыялістам у гэтай галіне, – тлумачыць даследчыца. – І хоць на трэцім курсе я выбрала спецыяльнасць «музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (мастацтвазнаўства і музеалогія)», дыплом спецыяліста па культурнай спадчыне і турызме ўсё ж атрымала ў магістратуры.

Думкі пра тое, што навуковыя пошукі вабяць усё мацней, пачалі прыходзіць да студэнткі на першай ступені навучання, калі яна пісала работы па агратурызме – гэты напрамак і сёння застаецца адным з перспектывных у краіне. Затым яе ўвага змясцілася на гістарычныя дысцыпліны, у прыватнасці на музейную педагогіку. Таму найбольшы стымул, па словах даследчыцы, ёй даў навуковы кіраўнік Аляксандр Гужалоўскі. Ён жа прапанаваў тэму дысертацыі, па напрамку якой яна займацца ўжо восем гадоў, – «Музеі вышэйшых навучальных устаноў БССР (1919–1941 гг.): арганізацыя, структура, функцыі».

– На мой погляд, дзейнасць такіх музеяў накіравана на фарміраванне карпаратыўнай культуры, традыцый УВА, вывучэнне гісторыка-культурных і прыродных каштоўнасцяў. Веды па гісторыі таго месца, дзе ты вучыся ці працуеш, дазваляюць адчуць сваю прыналежнасць да яго – гэта мне давалося правярыць на практыцы. Вельмі прыемна было чуць ад студэнтаў пасля наведвання музея, што яны не расчараваліся ад паступлення ў БДУ, – адзначае Дар'я.

Напрыканцы пятага курса вучобы яна стала супрацоўнікам музея гісторыі БДУ, якому прысвяціла 8 гадоў. Навуковец адзначае, што праца тут адкрыла для яе шмат магчымасцяў: спецыялізаваныя крыніцы інфармацыі, студэнтаў і выкладчыкаў, якія валодалі патрэбнай інфармацыяй ці знаёмілі яе з вузкапрофільнай спецыялістамі. Таксама гэта дапамагала выбудоўваць структуру навуковага даследавання:

– Музеі – гэта месца камунікацыі людзей: прафесіяналаў з прафесіяналамі, а таксама вузкапрофільных спецыялістаў паміж сабой. У гэтай прасторы адбываецца перасячэнне розных «калянавуковых» шляхоў. Напрыклад, музей гісторыі БДУ можа дапамагчы даследчыку прасачыць, як утвараліся факультэты, нараджаліся навуковыя школы і да т. п.

Дацэнт кафедры этналогіі, музеалогіі і гісторыі мастацтваў кажа, што вучоба і магчымасці, якія яна адкрывае, заўсёды прыцягвалі. Таму на працягу двух гадоў выкладчыца праходзіла перападрыхтоўку ў Рэспубліканскім інстытуце вышэйшай школы па спецыяльнасці псіхалага і выкладчыка псіхалогіі:

– У экскурсійнай справе мы ўзаемадзейнічаем з людзьмі, таму ў нас павінна быць добрая педагогічная і псіхалагічная база. Мяркуюць самі: калі працуеш з экспанатамі, псіхалогія асабліва не трэба. Калі ж камунікуеш са студэнтамі ці дэлегацыямі – сітуацыя цалкам адваротная. У музеі – да кожнай групы свой падыход, – упэўнена Дар'я Прыгодзіч.

Навуковец кажа, што «гуманітарны» адрозніваюцца ад «тэхнарэў». А прадстаўнікоў адной групы рэдка можна зблытаць з другой: здараецца, нават даводзіцца перапытаць: «Вас што, так спецыяльна адбіралі?» А самая няпростая аўдыторыя, на думку гісторыка, школьнікі. Пры ўзаемадзеянні з імі адзінага алгарытму дзеянняў няма, паколькі часта групы бываюць неаднароднымі. У такім выпадку экскурсавод знаёміцца з дзецьмі і падлеткамі, падстройваецца пад узровень самых малодшых.

Сёння Дар'я Прыгодзіч загадвае лабараторыяй музейнай справы гістарычнага факультэта БДУ. Некалі гэта месца стваралася як наглядны пакой для студэнтаў, якія не маглі шукаць інфармацыю ў інтэрнэце. Таму і назву атрымала адпаведную. За дзесяцігоддзі ідэя набрала моц, і, хоць статусу музея ў лабараторыі пакуль няма, яго функцыі яна ўсё ж выконвае. Асноўны напрамак дзейнасці падраздзялення – культурна-асветніцкая работа: экскурсіі, лекцыі, навуковыя канферэнцыі, праца са школьнікамі і факультэтамі ўніверсітэта. Другая частка дзейнасці лабараторыі заключаецца ў захаванні і вывучэнні археалагічнай спадчыны, якую навукоўцы факультэта прывозяць з экспедыцый. Акрамя таго, падраздзяленне выкарыстоўваецца ў навучальным працэсе. Нядаўна тут выкладчыку прэзентавалі заданне «з зорчак»: студэнтам прапанавалася замест здачы тэарэтычнага блока сабраць уласную выставу і па ёй правесці экскурсію сваёй групе. І хоць задача можа падацца немудрагелістай, за яе бяруцца нямногія маладыя людзі.

– Экскурсавод павінен мець інтарэс да таго, з чым знаёміць сваю аўдыторыю. Калі ў аўтарскай падачы будзе зацікаўлены ён сам, ніхто не застанеца абыякавым. Шмат значыць і ўменне стварыць настраёнасць – калі

смешна, каб слухачы пасмяяліся, калі сумна – выказалі адпаведныя пачуцці, – пераканана Дар'я Прыгодзіч. – Ты авалодваеш слухачамі дзякуючы эмоцыям. Бывае, пасля экскурсіі падыходзяць дзеці, пытаюцца, дзе я вучылася, што патрэбна ведаць, каб працаваць у музеі, ад чаго залежыць захапляльны аповед, і інш. Экскурсавод – свайго роду маркеталаг, які брэндзіруе свой кантэнт і нясе слухачам.

На працягу размовы Дар'я Ігараўна не аднойчы кажа, што на ўсім жыццёвым і прафесіянальным шляху побач з ёй былі людзі, якія яе накіроўвалі. Дзякуючы ім яна вывела прынтцып, якім кіруецца ва ўсім, што робіць: «Маё ад мяне нікуды не дзенеца». На просьбу патлумачыць, як гэта працуе, суразмоўца адказвае:

– У магістратуру я паступіла спантанна. Мы з сяброўкай вырашылі проста здаць экзамены і паглядзець, што з гэтага выйдзе. Пасля перадумалі. Выкладчыкі нашай кафедры дамагліся, каб мы ўзважылі сваё рашэнне. У выніку я стала магістранткай, затым паступіла ў аспірантуру, абараніла дысертацыю. У дзяцінстве марыла быць настаўніцай, а калі перастала пра гэта думаць – стала весці заняткі ва ўніверсітэце. Зараз ужо нават жартую са студэнтамі: маўляў, у іх гады не хацелася хадзіць на пары ў якасці слухача, таму зараз прыходжу як выкладчык.

А нядаўна Дар'я Прыгодзіч у ліку 11 навукоўцаў БДУ за свае даследаванні атрымала стыпендыю прэзідэнта на 2024 год. Даследчыца прызначаецца, што, калі даведлася пра вынікі, моцна абрадавалася. Следам прыйшла палёгка, бо працэс падачы дакументаў на стыпендыю – няпросты:

– Здаецца, толькі 16 снежня абнаўляла даныя, а 18-га мне ўжо напісаў калега з віншаваннямі. Тут жа адзваліся добрымі словамі з факультэта, запыталіся: «Даша, а чаму вы маўчыце?» «Ды я сама толькі даведлася», – кажу. Нечаканая, але вельмі добрая звестка. Стыпендыю можна будзе выкарыстаць для вывучэння сучаснага развіцця музейнай справы і ўкаранення новых цікавых ідэй у працу навучальнай лабараторыі музейнай справы.

Ірына ІВАШКА
Фота Васіля КУЗЬМІЧКІНА

Сёлета слоганам і натхняльнай ідэяй праекта сталі словы «Творчасць без масак». Падзея аб'яднала моладзь з БДУ, БДУІР, БДЭУ, МДЛУ, БНТУ, Акадэміі Міністэрства ўнутраных спраў і Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Адметна, што першы сезон форуму прайшоў у 2016 годзе, а міжуніверсітэцкі статус мерапрыемства набыло ўжо праз два гады. Знакавым для каманды арганізатараў стаў таксама 2019-ы: тады гэта студэнцкая ініцыятыва заняла другое месца ў конкурсе «Найлепшы моладзевы праект БДУ».

– Універсітэцкі паэтычны форум (першая назва мерапрыемства. – Заўв. аўтара) прыдумала невялікая кампанія сябровак. Пасля нараджэння ідэі праекта нам спатрэбіўся месяц працы, каб зрабіць яго праграму насычанай. Мы баяліся, але рабілі – часам навобмацак, па ўласных мерках якасных мерапрыемстваў. У многім не прагадалі – адразу ж сабралі больш за 100 заявак і выйшлі на ўзровень універсітэта. Самі таго не чакаючы, занялі асобную нішу, – узгадвае першы кіраўнік праекта выпускніца факультэта журналістыкі Лідзія Заблоцкая. – І пасля першага сезона мы зразумелі, што паэтычны форум нельга кідаць ні ў якім разе (гэта ж наша дзіця!), а наадварот, трэба рабіць яго яшчэ больш цікавым і прадуманым.

Улічыўшы недахопы і сабраўшы зваротную сувязь першых удзельнікаў, малядыя людзі скарэктывавалі канцэпцыю форуму: дадалі цікавостак, пашырылі конкурсную праграму да двух дзён і вырашылі запрашаць у праект моладзь з універсітэтаў Мінска. На гэтым жа этапе да каманды далучыліся першакурснікі.

– Энтузіязм, з якім каманда арганізатараў (першакурснікі і больш вопытны другі курс) слухала пра форум, цяжка перадаць. Гэта быў той самы выпадак, калі ў людзей гарэлі вочы і было нерэальнае жаданне працаваць. Уявіце сабе, ніводзін чалавек не сышоў з дыстанцыі падчас падрыхтоўкі! Матывацыя была простаі. Мы, старэйшыя арганізатары, казалі навічкам: «Народ, вось якія ролі ў нас ёсць. Можце выбраць тое, што даспадобы. Давайце спрабаваць новае разам», – адзначае Лідзія.

Другі год паэтычнага форуму стаў для арганізатараў праверкай на трываласць, крэатыўнасць, камунікабельнасць і здольнасць прымаць рашэнні. Студэнты-актывісты шукалі партнёраў, дамаўляліся з вядучымі майстар-класаў і СМІ, пісалі сцэнарыі, каардынавалі ўдзельнікаў. Вынікам зладжанай працы сталі 2 конкурсных дні, больш за 350 заяў і 27 фіналістаў з 11 УВА краіны і блізкага замежжа.

– Пospех любой справы заключаецца ў камандзе, уменні чуць аднаго, падтрымкі. У магчымасці не адмовіць, а па-сапраўднаму дапамагчы, калі ў кагосьці нешта валіцца з рук (ці чалавек проста праспаў). У шчырасці кожнага і веры ў ідэю, – пераканана першы куратар Міжуніверсітэцкага паэтычнага форуму.

За сваю васьмігадовую гісторыю праект паказаў сябе з розных бакоў: тэмамі конкурсу станавіліся выразы «Рукапісы не гараць», «Чытай паміж радкоў», «Пашыраючы гарызонты» і інш. А стваралі атмасферу форуму ў розны час больш за дзве тысячы студэнтаў.

Гэты раз на Міжуніверсітэцкі паэтычны форум падалі больш за сто заявак, а ў фінал выйшлі 48 канкурсантаў. Па традыцыі, далучыцца да праекта студэнты змаглі ў чатырох ролях: як чыталнікі, аўтары-выканаўцы, выканаўцы аўтарскай песні і ўдзельнікі майстар-класаў. Конкурсная праграма сабрала сяброў у арт-прасторы Botanic.

– Тэму форуму, канешне, мы выбралі не проста так. Хацелася б, каб падчас праграмы канкурсанты адчулі сябе вольнымі, «знялі маскі», у ролі якіх часам выступаць псеўданімы аўтараў ці паводзіны, за якімі людзі з нейкіх прычын хаваюцца ад свету, – заўважае старшыня творчага напрамку студэнцкага савета журфака, куратар праекта Станіслава Ратахін.

Маскі скінутыя

У БДУ прайшоў Міжуніверсітэцкі паэтычны форум

Па словах трэцякурсніка, майстар-класы паэтычнага форуму арганізатары падзялялі, зыходзячы са спецыфікі конкурснай праграмы. Паколькі галоўным крытэрыем ацэнкі чыталнікі стала артыстычнасць, у першы дзень майстар-клас па разнявольванні правяла рэжысёр тэатра «На балконе» Кацярына Тананайка. Удзельнікі і госці практыкаваліся ў скарагаворках, перасоўваліся ў стылі брэндаўскага руху і малявалі на ўяўным плошце.

– А што яны робяць? – пытаюцца ў сядзеньні удзельнікі, якія далучыліся да форуму пазней, пакуль Кацярына раздае заданні слухачам.

– Як што? Плот фарбуюць! – смяюцца ў адказ маладыя людзі.

Адметнасцю першай фінальнай часткі Міжуніверсітэцкага паэтычнага форуму стала тое, што пры падрыхтоўцы да яго арганізатары прасілі ўдзельнікаў у сваіх анкетах указваць свае суперзольнасці. Гэта разнастайна прадстаўленне фіналістаў. Так, тут можна было пачуць людзей, «сіламі» якіх стала шчырасць, дабрыня, мэтанакіраванасць, любоў да літаратуры, а таксама... уменне прымушаць людзей плакаць ад радасці. А прагучалі са сцэны пушкінскае «Письмо Татьяны к Онегину», «Послушайте» Маякоўскага, «Людей неинтересных в мире нет» Еўтушэнка, «Дыпламаваны баран» Крапівы і вершы сучасных творцаў.

У другі дзень удзельнікі сталі слухачамі майстар-класа «Письменніцкія практыкі: ад чыстага аркуша да асэнсаванага тэксту» літаратурнага рэдактара Цэнтра беларускай драматургіі тэатральнага крытыка Яўгеніі Бачыла.

Разнастайнасць аўтарскай задумкі можна было прасачыць па назвах твораў удзельнікаў. На вечары прагучалі вершы «Пячаткай шрамаў намалюем заўтра», «Вы прыйшлі да мяне ў сне», «Падзенне», «Сярод жалезак і людзей», «Як даўно да вас заглядваў страх?» і інш.

У перапынках паміж выступленнямі прысутныя «здымалі» маскі не толькі з уласнай творчасці. На інтэрактыве ад вядучых удзельнікам прапанавалі пазнаць пад маскай вядомай асобе, якая мае дачыненне да форуму. На слайдах «захавалі» Фёдора Дастаеўскага, Міхаіла Лермантава, Янку Купалу, Івана Мележа, Уладзіміра Караткевіча, Івана Крылова, Марыну Цвяткаву. Не абышлося без жартаў ад стваральнікаў задання: пад маскамі таксама аказаліся фотаздымкі куратара праекта Станіслава Ратахіна і загадчыка культурна-масавага аддзела ўпраўлення па справах культуры Івана Жукава. Таксама гасцям мерапрыемства давялося рашаць рэбусы, звязаныя з казанымі персанажамі ці героямі мультфільмаў. Прысутным прапанавалі карцінку з трыма прадметамі, якімі карысталіся персоны Х. Так,

за крылом, агнём і лічбай тры сцішыўся Цмок, за варэннем, камбінезонам і прапелерам – Карлсан, а гаспадаром печкі, шчупака і шапкі-вушанкі быў Ямеля.

Другі дзень форуму пачаўся з выступленняў выканаўцаў уласных твораў, а таксама самай маленькай па колькасці ўдзельнікаў групы – аўтараў песень. Дарэчы, сёлета іх прадставілі сем студэнтаў: Эмілія Рачыцкая («Галоўны герой») і Марыя Чэшун («Ноччу мы бачым космас») з журфака, Лізавета Чыгір («Say Love») з Інстытута тэалогіі БДУ, Лізавета Зінькова («Шкло») з філфака, студэнты біяфака Яўген Лосеў («Не пакіну») і Аляксандра Мярцалава («Дурны гігант»), а таксама прадстаўніца Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Яніна Пінчук («Рамантычна»).

Вынікі Міжуніверсітэцкага паэтычнага форуму:

Намінацыя «Чыталнік»
дыплом I ступені – Ксенія Швайбовіч (біяфак БДУ);
дыплом II ступені – Юлія Качула (біяфак БДУ);
дыплом III ступені – Данііл Абрамовіч (БДЭУ).

Намінацыя «Аўтар-выканавец»
дыплом I ступені – Антаніна Найдзен і Дзмітрый Шушкевіч (ФПМІ БДУ);
дыплом II ступені – Яна Акімава (філфак БДУ);
дыплом III ступені – Аляксандр Петракоў (БНТУ).

Намінацыя «Аўтарская песня»
дыплом I ступені – Лізавета Зінькова (філфак БДУ);
дыплом II ступені – Марыя Чэшун (журфак БДУ);
дыплом III ступені – Аляксандра Мярцалава (біяфак БДУ).

Пасля падвядзення вынікаў двух конкурсных дзён Міжуніверсітэцкага паэтычнага форуму пагутарылі з некааторымі пераможцамі і прызёрамі.

Першакурсніца журфака **Марыя Чэшун** – уладальніца дыплама II ступені ў намінацыі «Аўтарская песня» – палюбіла творчасць у дзіцячым узросце. Любоў да спеваў дзяўчына атрымала ад маці і ў 7 гадоў стала наведваць музычную школу па класе фартэпіяна. Яшчэ да выпуску Маша паспела асвоіць гітару і занялася вакалам. І тут нарадзілася мара пісаць уласныя музычныя творы – хацелася, каб яны выклікалі мурашкі ў слухачоў, выводзілі на эмоцыю.

Пра паэтычны форум студэнтка даведлася яшчэ ў верасні, калі яе з ад-

накурснікамі знаёмлі з мерапрыемствамі БДУ. А натхніла і падтрымала да ўдзелу Машу мінулагодняя пераможца ў намінацыі «Аўтар-выканавец» трэцякурсніца журфака Ангеліна Сарока.

– Некалі адзін дарослы музыка сказаў мне: «Захахаешся – тады і пачнеш пісаць уласныя песні». Так і атрымалася па вялікім рахунку. «Ноччу мы бачым космас» я напісала спантанна ў жніўні. У адзін з дзён быў чудаўны зарапад, і мы з сябрамі выехалі на возера, каб паназіраць. І я ўпершыню ў жыцці так блізка ўбачыла гэтыя маленькія зіхатлівыя блішчынкі. Зорнае неба набыло сэнс, – падзялілася Марыя Чэшун. – Хоць я ніколі не прэзентавала песні на публіку, перад выступленнем я не хвалявалася. Але, як толькі аб'явілі маё імя і я села з гітарай перад дзясяткамі твараў, адчула падрыхтоўку ў голасе і руках. Падтрымка залы вельмі супакойвала. Я старалася не думаць пра вынікі, аднак, калі шчыра, на форум я ішла не проста паказаць сябе, а ўзяць прызавое месца. Прытым я абрадалася не толькі выйгрышу, але і цёплым словам знаёмых.

Другакурсніца біялагічнага факультэта **Ксенія Швайбовіч** – пераможца ў намінацыі «Чыталнік». Студэнтка прызнаецца, што цяга да творчасці закладзена ў ёй на генетычным узроўні. Колькі сябе памятае, дзяўчына любіла выклікаць усмешкі людзей, і гэта дазваляла ёй рухацца наперад. Патэнцыял Ксюшы развіваўся ў гімназіі мастацтваў, дзе творчасць адкрылася для яе з прафесійнага боку і таму зацягнула яшчэ больш. Цяпер студэнтка стараецца праяўляць сябе ва ўніверсітэце.

«Верш пра верш», з якім фіналістка выступала на форуме, яна некалі ўбачыла на відэа ў выкананні акцёра Андрэя Несцяранкі. І паколькі твор «адгукнуўся», Ксюша задумалася, як бы яна сама змагла яго прачытаць, якая інтанацыя падыходзіць да гэтых радкоў.

Пра Міжуніверсітэцкі паэтычны форум другакурсніца даведлася з сацыяльных сетак. Афішы мерапрыемства былі такімі прыгожымі, што дзяўчына не змагла не далучыцца.

– Самы пік хвалявання прыйшоўся на выхад да слухачоў. У такія моманты заўсёды падаецца, што ты забыў усе словы і ўвогуле нічога не ведаеш. Але варта толькі прачытаць першыя радкі – супакойваецца і пачынаеш атрымліваць асалоду ад працэсу, – узгадвае Ксюша. – І перамога стала сюрпрызам, бо я выйграла ўпершыню. Недзе глыбока я не верыла, што гэта можа адбыцца. Здаецца, у мяне тады сэрца сцішылася і я адчула сапраўднае шчасце.

Ірына ІВАШКА

Цяжкі шлях да мары

Студэнтка 3 курса факультэта сацыякультурных камунікацый Віялета Навіцкая стала «Студэнтам года – 2023» у спартыўнай намінацыі. Дзяўчына займаецца каратэ ўжо 12 гадоў, яна кандыдат у майстры спорту, мае чорны пояс, з'яўляецца членам нацыянальнай каманды і атрымлівае стыпендыю Прэзідэнта.

Першыя крокі

У спорт Віялета трапіла зусім выпадкова. Яе бабуля ўбачыла аб'яву ў ліфце і прапанавала сваёй жывай і баявой унучцы пайсці займацца.

Першыя трэніроўкі былі мала звязаны з каратэ, і толькі праз паўгода ў будучай чэмпіёнкі на трэніроўках пачалася адпрацоўка элементаў каратэ. Яна рыхтавалася да іспыту і вучыла стойкі, удары, блокі.

– Першы іспыт для каратэста – гэта вельмі важная падзея, пасля яго здачы ты маеш права назіць кімана. Цяжка апісаць словамі пачуццё, калі ўпершыню яго надзяваеш. З'яўляецца ўпэўненасць, нейкі характар, адказнасць. Потым у канцы года ў нас былі першыя спаборніцтвы, і перад імі нам далі пальчаткі. А адчуванні ад таго, як упершыню надзяваеш экіпіроўку, яшчэ больш хваляючыя, чым ад кімана.

Прафесійнае каратэ падзяляецца на два напрамкі: кумітэ і ката. Ката ў каратэ завуць адточаную тэхніку блокаў, удараў і перасоўванняў, з вызначаным рытмам, тэмпам, кірункам погляду. Кумітэ – гэта частка каратэ, у якой чалавек трэніруецца з супернікам. У будучыні спартсмен-пачатковец выбірае, што яму больш падабаецца. Аднак першыя спаборніцтвы звычайна праводзяцца па іншых раздзелах. На сваім першым спабор-

ніцтве па сумо Віялета выйграла залаты медаль, нягледзячы на тое, што захварэла і выступала з тэмпературай. Наступныя спаборніцтвы былі па кумітэ і ўжо лічыліся больш прафесійнымі. Там дзяўчынка таксама заваявала золата.

– Была адна пацешная сітуацыя. Я не ведала, што трэба выступаць у капе, а без яе да бою не дапускаюць. Маёй маме прыйшлося тэрмінова бегчы ў краму, купляць яе. Я думала, што ўвогуле не змагу выступіць у капе не па памеры, але мама сказала, што я спраўлюся, і мне заставалася толькі біцца і перамагаць.

Першыя міжнародныя спаборніцтвы Віялеты праходзілі ў польскім Гданьску, дзе выступала ў двух раздзелах: кумітэ і ката. Спаборніцтвы скончыліся 2 залатымі медалямі і своеасаблівым досведам.

– Калі я выйшла на татамі, я забыла рухі і прыдумала свой ката, сабраўшы ўсё, што памятаю. Вядома, я прайграла, але гэта дапамагло мне зняць хваляванне і заваяваць золата ў кумітэ. Тады ўсе паядынкі выйграла датэрмінова. Потым з аднаклубнікамі яшчэ і забралі кубак у камандным кумітэ.

Яшчэ адным спаборніцтвам, якое адбілася ў памяці ў чэмпіёнкі, стаў дзіцячы кубак свету ў Польшчы ў 2016 годзе, дзе яна заваявала серабро ў асабістым заліку і золата ў камандным.

Першыя пераходы і галоўныя перамогі

У 14 гадоў Віялета хацела адабрацца ў зборную Беларусі, каб паехаць на першынство Еўропы і свету. Але ў гэтым узросце ў яе не атрымалася выйграць чэмпіянат і першынство рэспублікі. Для дзяўчыны гэта было вялікім расчараваннем.

– Пасля проигрышу я прыходзіла ў залу, і было сорамна

глядзець трэнеру ў вочы, – успамінае студэнтка. – Раней кожны прайгрыш сапраўды быў для мяне ўдарам, але з узростам я навучылася ставіцца да гэтага спакойна і не апускаць рукі.

Апамятацца пасля няўдачы дапамаглі міжнародныя спаборніцтвы, якія праходзілі ў 2018 годзе ў Львове. У дзень гэтых спаборніцтваў сястра Віялеты вырашыла прачытаць гараскоп на дзень. Спартсменцы тады выпала прадказанне, што «сёння на сцэне ўсе погляды будуць прыкаваны да яе». І як бы Віялета ні смяялася з гараскопа, тады ён прадказаў з усёй дакладнасцю.

У той дзень Віялета выйграла ўсе 5 паядынаў, не аддаўшы пры гэтым ніводнага бала. Фінальны этап быў для яе асабліва хваляючым, яна змагалася з саперніцай, якой захаплялася. У Беларусі яна вярнулася з першым месцам, кубкам і верай у сябе.

– Дарэчы, у наступным годзе я не стала першай на рэспубліцы, але зноў выйграла ў Львове. Так што, каб трапіць у зборную, гэта быў не мой перыяд, а ў міжнародных спаборніцтвах усё ішло як па масле.

У 16 гадоў Віялета нарэшце змагла перамагчы на першынстве рэспублікі. Але шлях быў няпростым. За 2 месяцы да перамогі на трэніроўцы спартсменцы зламалі нос, пасля чаго ў бальніцы наклалі 11 швоў і зрабілі аперацыю. Урачы казалі, што пра спаборніцтвы можна забыцца, любы неасцярожны рух прывёў бы да паўторнай аперацыі.

Праз месяц спартсменка з цяжкасцю ўгаварыла ўрача адпусціць яе на зборы ў лагер, абядаючы быць вельмі асцярожнай. І спачатку яна і праўда трэніравалася ў масцы, але ў выніку яе зняла на сваю рызыку. І зноў пашкодзіла нос.

– Менавіта ў такія складаныя перыяды людзі ўвесь час прапануюць кінуць спорт. Нават трэнер прыйшоў у бальніцу і сказаў, што, калі я хачу, магу заканчваць. Але ў мяне нават і ў думках гэтага не было, бо ўсе няўдачы робяць цябе мацнейшым, – пераканана каратэстка. – Не магу назваць свой шлях у спорце лёгкім. Я то нагу зламаю і выпадаю на паўгода з трэніровак, то зноў нос зламаю, то яшчэ штосьці. Але гэта не прычына здавацца.

Наступным этапам стаў чэмпіянат рэспублікі. Віялеце тады было 17 гадоў, але па правах яна была спартсменка ў год правядзення чэмпіянату спаўняецца 18 гадоў, то ён можа ўдзельнічаць у дарослай катэгорыі. У фінале яна змагалася з чэмпіёнкай краіны, якая была старэйшая на 3 гады. І Віялета забрала жаданае золата! На сёння яна выйграла чэмпіянат і першынство Рэспублікі Беларусі ўжо 7 разоў.

II Гульні краін СНД

Спаборніцтвамі, якія выклікалі ў спартсменкі бурную эмоцыю, сталі II Гульні краін СНД. Віялета прызнаецца, што гэта зусім іншае каратэ і іншы ўзровень адказнасці. Важна было не падвесці сваю краіну, асабліва ўлічваючы, што спаборніцтвы праходзілі на ра-

дзіме. Да гэтага студэнтка ўдзельнічала ў I Гульнях краін СНД, але не змагла ўвайсці ў тройку медалістаў і паабяцала сабе, што абавязкова зробіць гэта на наступных гульнях. Сваё слова яна стрымала.

У паўфінале дзяўчына саступіла саперніцы з Казахстана. Віялета прызналася, што, калі яна спатыкнулася за крок ад залатога медалю, было складана ўзяць сябе ў рукі, але яна забараніла сабе хвалявацца, бо праз 10 хвілін трэба было выходзіць біцца за бронзавы медаль.

– Спачатку бой не даваўся, я прайграла 4:0. Заставалася прыкладна паўтары хвіліны, – дзеліцца ўспамінамі пра гэты дзень Віялета. – Я атрымала адзін бал, потым другі, застаецца 30 секунд, але я ўсё роўна саступаю з лікам 5:3. І тут я раблю кідок, за які атрымліваю тры балы, вырываюся наперад, але лік 6:5 вельмі хісткі. І на апошніх 10 секундах я выконваю манеўр, саперніцы даюць апошнюю заўвагу, дыскваліфікуюць, і я выйграю бронзу з лікам 8:0.

Асноўныя жыццёвыя прынцыпы Віялеты – гэта прыслухоўвацца да іншых, але заставацца адданай свайму меркаванню, быць пазітыўнай, заўсёды дарабляць справу да канца і, самае галоўнае, верыць у сябе.

Ганна Казакова

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт аб'яўляе конкурс

на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу

Найменне пасады	Кваліфікацыйныя патрабаванні да пасады паводле АҚДП і службовай інструкцыі
Загадчык	Вышэйшая адукацыя, наяўнасць навуковай ступені доктара ці кандыдата навук, навуковых прац ці вынаходстваў, патэнтаў, стаж працы на пасадах педагагічных, навуковых работнікаў, пасадах кіраўнікоў ці спецыялістаў, праца якіх адпавядае напрамку адукацыйнай кафедры, не менш за 7 гадоў. ² На пасаду загадчыка кафедры прызначаецца асоба, якая мае вышэйшую адукацыю, вучоную ступень доктара або кандыдата навук, навуковыя працы, стаж работы на пасадах педагагічных, навуковых работнікаў, пасадах кіраўнікоў або спецыялістаў, праца якіх адпавядае напрамку адукацыйнай кафедры, не менш за 7 гадоў.
Прафесар	Вышэйшая адукацыя, навуковая ступень доктара ці кандыдата навук, наяўнасць навуковых прац і вынаходстваў, патэнтаў, стаж працы на пасадах педагагічных, навуковых работнікаў, пасадах кіраўнікоў ці спецыялістаў, якія адпавядаюць напрамку адукацыйнай дзейнасці кафедры, не менш за 7 гадоў.
Дацэнт	Вышэйшая адукацыя, навуковая ступень доктара ці кандыдата навук, наяўнасць навуковых прац і вынаходстваў, патэнтаў, стаж працы на пасадах педагагічных, навуковых работнікаў, пасадах кіраўнікоў ці спецыялістаў, якія адпавядаюць напрамку адукацыйнай дзейнасці кафедры, не менш за 5 гадоў. ³ На пасаду дацэнта прымаецца асоба, якая мае вышэйшую адукацыю, вучоную ступень доктара або кандыдата навук, навуковыя працы або вынаходствы, патэнты, стаж работы на пасадах педагагічных, навуковых работнікаў, пасадах кіраўнікоў або спецыялістаў, праца якіх адпавядае напрамку адукацыйнай кафедры, не менш за 5 гадоў.
Старшы выкладчык	На пасаду старшага выкладчыка прымаецца асоба, якая мае вышэйшую адукацыю і стаж работы на пасадах педагагічных работнікаў, пасадах кіраўнікоў або спецыялістаў, работа якіх адпавядае напрамку адукацыйнай кафедры, не менш як 3 гады.

¹(дацэнт, прафесар, намеснік загадчыка агульнаўніверсітэцкай кафедры, загадчыка кафедры)

Факультэт геаграфіі і геаінфарматыкі аб'яўляе конкурс на замяшчэнне наступных пасада ППС:	
Найменне пасады і кафедры	Тэрмін абрання на пасаду ¹
Загадчык кафедры рэгіянальнай геалогіі	2 гады
Прафесар кафедры рэгіянальнай геалогіі	2 гады
Дацэнт кафедры рэгіянальнай геалогіі	1 год
Месца (адрас) і тэрмін прыёму заявы для ўдзелу ў конкурсе: г. Мінск, вул. Ленінградская, 16, к. 223, да 22 лютага. Месца (адрас) і дата правядзення конкурсу: г. Мінск, вул. Ленінградская, 16, к. 213, да 23 сакавіка.	

Эканамічны факультэт аб'яўляе конкурс на замяшчэнне наступных пасада ППС:	
Найменне пасады і кафедры	Тэрмін абрання на пасаду ¹
Загадчык кафедры банкаўскай эканомікі	5 гадоў
Дацэнт кафедры банкаўскай эканомікі	2 гады
Дацэнт кафедры эканамічнай бяспекі	3 гады
Дацэнт кафедры аналітычнай эканомікі і эканаметрыкі	5 гадоў
Дацэнт кафедры банкаўскай эканомікі	3 гады
Месца (адрас) і тэрмін прыёму заявы для ўдзелу ў конкурсе: г. Мінск, вул. К. Маркса, 31, каб. 65, да 22 лютага. Месца (адрас) і дата правядзення конкурсу: г. Мінск, вул. К. Маркса, 31, каб. 65, да 23 сакавіка.	

Фізічны факультэт аб'яўляе конкурс на замяшчэнне наступных пасада:	
Найменне пасады і кафедры	Тэрмін абрання на пасаду ¹
Дацэнт кафедры фізікі цвёрдага цела і нанатэхналогій	5 гадоў
Дацэнт кафедры камп'ютарнага мадэлявання	5 гадоў
Месца (адрас) і тэрмін прыёму заявы для ўдзелу ў конкурсе: г. Мінск, вул. Бабруйская, 5, каб. 315, да 22 лютага. Месца (адрас) і дата правядзення конкурсу: г. Мінск, вул. Бабруйская, 5, каб. 326, да 23 сакавіка.	

Факультэт філасофіі і сацыяльных навук аб'яўляе конкурс на замяшчэнне наступных пасада ППС:	
Найменне пасады і кафедры	Тэрмін абрання на пасаду ¹
Загадчык кафедры філасофіі культуры ²	2 гады
Дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі навукі ³	2 гады
Дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі навукі ³	3 гады
Дацэнт кафедры сацыяльнай камунікацыі ³	2 гады
Старшы выкладчык кафедры агульнай і медыцынскай псіхалогіі	бестэрміновы
Дацэнт кафедры сацыяльнай і арганізацыйнай псіхалогіі ³	1 год
Дацэнт кафедры сацыяльнай і арганізацыйнай псіхалогіі ³	3 гады
Дацэнт кафедры сацыяльнай работы і рэабіліталогіі ³	3 гады
Месца (адрас) і тэрмін прыёму заявы для ўдзелу ў конкурсе: г. Мінск, вул. Кальварыйская, 9, к. 528, да 22 лютага. Месца (адрас) і дата правядзення конкурсу: г. Мінск, вул. Кальварыйская, 9, к. 528, да 23 сакавіка.	

Заснавальнік газеты – Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
Выданне зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 1082 ад 21 студзеня 2010 года

Падпісана да друку 24.01.2024 г.
Зак. 58. Тыраж 1000 экз.
Надрукавана на Дзяржаўным прадпрыемстве «БудМедыяПраект».
ЛП № 02330/71 ад 23.01.2014 220123, Мінск, вул. В. Харужай, 13/61.

Рэдактар Уладзіслаў Уладзіміравіч ПАЛУКОШКА
Карэктар Ганна Яўгенаўна РАК
Адрас рэдакцыі: 220004, г. Мінск, вул. Кальварыйская, 9, каб. 804, 802, тэл. 259-70-77, 259-70-65
e-mail: gazeta@bsu.by; www.gazeta.bsu.by